

HET FRIESE VELD

DUIZEND EN ÉÉN DRIJFVEREN

gesprek met Freek Nijland

Tien jaar lang was Freek Nijland hoofdredacteur van Twirre. Zijn vertrek uit de redactie kon natuurlijk niet onopgemerkt voorbijgaan en dus maakte Twirre een wandeling met Freek door de Ryptsjerksterpolder in 'zijn' Grootte Wielen.

Voorzitter van de Fryske Feriening foar Fjildbiology (FFF), secretaris van de Wielenwerkgroep, hoofdredacteur van Twirre, motor achter diverse symposia, acties en werkgroepen, oprichter en coördinator van het Weidevogelmeetnet Friesland (WMF), vogelaar en vlinderaar: hij is of was het allemaal. Het wereldje van de Friese veldbiologie zou er anders uit hebben gezien wanneer Freek Nijland in 1977 niet naar Fryslân was gekomen, om zich in 1979 definitief met Janneke en twee dochters te vestigen in Gytsjerk en daar verliefd te worden op de Grootte Wielen. Een man met duizend en één drijfveren: *"Het vogelen begon toen ik in Utrecht afstudeerde als chemisch doctorandus en een jaar werkeloos was, begin jaren zeventig. Ik sloot me aan bij de Vogelwacht Utrecht. Als jongen was ik eigenlijk al vele jaren eerder geïnfecteerd door een lezing van Jan P. Strijbos op een vergadering van Natuurmonumenten, waar ik met mijn vader naar toe was gegaan. Maar het kwam er toen steeds niet van."*

WIELENWERKGROEP

Eenmaal wonende te Gytsjerk begon Freek vogels te inventariseren in de Binnemiede en Camminghapolder. In 1978 was hij één van de oprichters van de Wielenwerkgroep:

"Een dergelijke werkgroep was hier toen niet, een werkgroep die zich niet alleen maar bezighield met vogels, maar met alle natuur en de verschillende aspecten die daarbij komen, zoals onderzoek, bescherming, contacten met de overheid en beleid. Al snel organiseerden we verschillende tellingen waaraan ook vogelwachtleden uit de omgeving deelnamen, want er bleek een behoefte bij sommige vogelaars om aan dat soort werk mee te doen."

"Toentertijd wilde Leeuwarden voorzieningen treffen voor recreatie in het weidevogelgebied de Binnemiede en dat was eigenlijk de aanleiding voor het oprichten van de Wielenwerkgroep. We hebben toen met het aanwezige telmateriaal een rapport geschreven, op basis waarvan Leeuwarden de ontwikkelingen stopte. Al met al is de Wielenwerkgroep er door de jaren heen in geslaagd het Grootte Wielengebied bij de overheid goed onder de aandacht te brengen. Daar zie je nu de vruchten van. Want de natuurbelangen van het Grootte Wielengebied hebben zeer zwaar gewogen om de Leeuwarder bouwplannen in de Bullepolder bij te stellen."

Freek Nijland en de Grootte Wielen

VOORZITTER FFF

Eind jaren tachtig werd Freek gevraagd als voorzitter van de FFF. Drie jaar zou hij die functie bekleden: *"In die periode heb ik geprobeerd om de FFF iets meer in de maatschappij te zetten. Dat klinkt hoogdravend, maar goed, ik ben nu eenmaal een beetje bombastisch! Vanaf die tijd heeft de FFF zich meer bemoeid met zaken die in de maatschappij speelden, dacht ik. Dus niet alleen maar het veldbiologische, wat natuurlijk de basis is van de FFF, maar ook bezwaren indienen tegen bestemmingsplannen of ontwikkelingen van gemeenten, provincie, enzovoorts."*

"In 1990 ben ik gestopt met het bestuur. De aanleiding was de grote behoefte aan een goed veldbiologisch blad in Fryslân. Voor het goed functioneren van de FFF en ook andere organisaties op dit vlak was dit een belangrijk initiatief. Een blad, dat stem geven kan aan nieuwe ideeën over natuur, onderzoek en ecologische feiten. Daarom hebben we toen 'Twirre', tot dan toe een zieltogend FFF-orgaan, omgevormd tot een zelfstandig, veldbiologisch blad, uitgegeven door een onafhankelijke stichting, in een samenwerkingsverband tussen de Wielenwerkgroep en de FFF."

ONTWIKKELING VAN 'TWIRRE'

"Ondertussen heeft 'Twirre' zich ontwikkeld tot een vrij veel gelezen veldbiologisch blad. Voor Nederland vrij uniek, want regionale natuurbladen zijn meestal alleen op vogels of op planten gericht. 'Twirre' wil een blad zijn voor de hele veldbiologie. Het heeft binnen de provincie een zekere uitstraling en zelfs daarbuiten. Het blad is spreekbuis voor moderne veldbiologische stromingen, maar je moet uitkijken dat het blad niet als belangrijker wordt gezien dan de organisaties die er aan deelnemen. Daarom moet er steeds een goede afstemming blijven.

Zolang 'Twirre' gezien wordt als spreekbuis van de FFF, is dat voor de FFF goed, maar 'Twirre' is natuurlijk de FFF niet! Waar het wel eens aan heeft ontbroken bij de FFF de laatste jaren, is het stimuleren van het schrijven van artikelen, het organiseren van een symposium of het uitbrengen van een speciaal nummer.

Maar ja, hoe dan ook, met de FFF gaat het op den duur wel weer beter, want ik heb de indruk dat het nieuwe bestuur de zaken met wat meer initiatief gaat aanpakken en ideeën heeft. Vergoet niet dat het belang van de FFF voor het denken en omgaan met natuur in Fryslân toch groot is."

"Kijk, als je lang in een bestuur zit, breng je niet zo gauw meer nieuwe ideeën voor het voetlicht, je hebt domweg geen tijd meer of je ideeën drogen op. In dat opzicht is het goed dat het FFF-bestuur zich vernieuwt. Dan mogen ideeën best eens schipbreuk lijden, als ze er maar zijn. Dat geldt ook voor 'Twirre'. Dat is tegelijk één van de redenen waarom Dick Goslinga en ik ruim baan hebben gemaakt voor vernieuwing."

VISIES OP NATUUR

Tijdens de wandeling in de Ryptsjerksterpolder leidt de aanwezigheid van bakkeleide Bergeenden, dwarrelende kieviten, een enkele kreet van de aanwezige Scholeksters en opgepeste Veldleeuweriken tot de nodige voorjaarskriebels. Als vanzelf komen de weidevogels in beeld en hoe organisaties in Fryslân ermee omgaan: "Je hebt in Fryslân eigenlijk twee hoofdvisies op de natuur. Laten we ze voor het gemak

noemen: de agrarische visie en de ecologische visie. In de agrarische visie is de natuur het gehele buitengebied om ons heen. Dit omvat ook het cultuurgebied. Natuur heeft in deze visie alleen een waarde als de mens er een waarde aan toekent en er een rol in vervult. Benutting van de natuur is een belangrijk gegeven bij het functioneren van de natuur. In de ecologische visie heeft de natuur een waarde in zichzelf, een 'intrinsieke waarde', die blijft, ook als de mens er niet zou zijn. Die waarde zit hem in de ecologie, hoe alles samenhangt en functioneert. In deze visie spreek je meer van natuur naarmate gebieden door de mens meer met rust gelaten worden en waar ecologische processen niet voortdurend door menselijk ingrijpen gestoord worden."

"Hoewel mensen en organisaties aspecten van beide visies in hun ideeënwereld betrekken, kan je stellen dat de BFVW meer aansluiting vindt bij de eerste visie en de traditie in Fryslân. Het idee van oogsten uit de natuur, zoals jacht en eierzoeken passen hierin. De rol van de mens wordt benadrukt. De vogelwachten zijn, meer dan elders in Nederland, volksverenigingen, en diep geworteld in de Friese cultuur. Andere organisaties als de Wielenwerkgroep en de FFF sluiten meer aan bij de tweede visie, terwijl It Fryske Gea er wat tussenin zit. Ik denk dat onder meer fundamentele verschillen in visie de laatste tientallen jaren ervoor hebben gezorgd, dat de eenheid in de Friese natuurbescherming met enige regelmaat ver te zoeken was. Ik heb dat altijd heel erg jammer gevonden, want behalve die scheidslijnen zijn er natuurlijk ook heel veel overeenkomsten. Er is natuurlijk één zaak die ons allemaal bindt en dat is de natuur zelf en niet in de laatste plaats de weidevogels. Alle partijen zijn het er, denk ik, wel over eens dat juist bij weidevogels de rol van de mens groot is. Ik denk dat, als we uitgaan van wat ons bindt en elkaar in waarde laten, het mogelijk moet zijn, meer dan in het verleden het geval was, om samen iets te ondernemen. Natuurlijk vraagt dit wat van een ieder van ons, maar zo hoort het ook!"

MEER SAMENWERKING IN FRYSLÂN

Van echte samenwerking tussen organisaties als het WM, de FFF en de BFVW is de afgelopen jaren weinig sprake geweest, maar volgens Freek komt daar mogelijk verandering in.

"Gelukkig zijn er momenteel ontwikkelingen gaande die mij hoop geven. We merken dat het aantreden van Anne Venema van Landschapsbeheer Friesland als coördinator weidevogelbescherming heeft geleid tot enkele hoopvolle signalen. Het WMF heeft contact gehad met het hoofdbestuur van de BFVW. Beide organisaties gaan samen een project starten om te onderzoeken of en hoe uit het cijfermateriaal van de BFVW indexen zouden kunnen worden afgeleid van Scholekster, Kievit, Grutto en Tureluur. Deze kunnen dan worden vergeleken met die van het WMF. De achterliggende bedoeling is om te onderzoeken of het BFVW-cijfermateriaal een zekere meerwaarde kan krijgen. Ook kan het project leiden tot een grotere acceptatie binnen de BFVW van

de WMF-cijfers. Die proef laten we vijf jaar lopen. Dus nu eens geen welles-nietes over methoden, maar we gaan gewoon kijken wat er uitkomt."

"Hoopvol is ook dat de BFVW onlangs de noodklok heeft geluid voor de Grutto. Nu zijn er verschillende mensen die zeggen 'dat komt wel wat laat', maar aan de andere kant is het heel belangrijk dat dit nu toch gebeurt en dat de noodzaak tot grootscheeps onderzoek goed onderbouwd wordt. Wel is het zaak dat een dergelijk onderzoek maatschappelijk breed gedragen wordt en aansluiting heeft met landelijke onderzoeken. Ook hier het toverwoord: samenwerking."

DE DRIJFVEER

Een blad als 'Twirre', een meetnet als het WMF en een werkgroep als de Wielenwerkgroep zijn niet meer uit de Friese natuurbeschermingswereld weg te denken. Mijn inziens is dat niet alleen Freeks grote winst, maar ook een winst voor de Friese natuurbeschermingswereld. Onder het genot van een bakje koffie in restaurant 'De Grote Wielen' geeft Freek aan dat hij als vogelaar nooit een soortenjager is geworden. Juist ook het voorkomen van alledaagse soorten bepaalt naar zijn mening de kracht van natuurgebieden. Het meten van deze soorten en het bruikbaar maken van die gegevens ziet hijzelf als zijn grote kracht: *"Het is niet die ene zeldzame soort die een gebied belangrijk maakt. Uiteindelijk zijn het eerder de vogelgemeenschappen die de waarde van een gebied aangeven. Omdat er tussen 1993 en 1997 niet meer dan vijf Porseleinhoenders voorkwamen in de Rottige Meenthe valt het gebied af voor de Europese vogelrichtlijn. Toch is het één van de belangrijkste laagveenmoerassen van Nederland. Dat laat duidelijk zien hoe riskant het werken met zeldzame Rode-Lijstsoorten is. Ook over de Grutto als gidssoort van alle weidevogels valt wel wat te zeggen. Teveel overheerst de mening: als het de Grutto goed gaat, dan geldt dat ook voor de andere weidevogels. Wat te denken van een Veldleeuwerik of Watersnip? Ik begrijp wel dat de overheid het simpel wil houden en een aaibare soort uitkiest, maar het is te eenzijdig."*

NOG EENMAAL DE 'TWIRRE'...

Tien jaar lang was Freek Nijland, samen met Dick Goslinga, de spil achter 'Twirre'. Hoe kijkt Freek op deze tijd terug? *"Ik vond het altijd fijn en belangrijk werk om te doen. Je hebt iets in gang gezet wat onomkeerbaar is. Het is belangrijk dat gespecialiseerd veldbiologisch werk op een dusdanig, leesbare wijze onder de aandacht van een breed publiek wordt gebracht. Dat geldt ook voor de nieuwe redactie. Zij moeten het nu goed voor het voetlicht brengen, want inzicht geven in veldbiologie is van invloed op het denken erover. Wanneer je gespecialiseerd taalgebruik toepast, het zogenaamde vakjargon, maak je het voor velen ontoegankelijk. 'Twirre' draagt nu bij aan het maatschappelijk denken over natuur. Daarom moet het blad inhoudelijk sterk zijn. Emotie is de drijfveer, maar vormt niet de kern van het verhaal."*

Gytsjerk, 6 februari 2000

Romke Kleefstra